

Utbildningsnämnden
Stockholms stad
Box 22049
104 22 Stockholm

Beslut efter tillsyn enligt personuppgiftslagen (1998:204) – PuL – av kameraövervakning i Tensta gymnasium

Datainspektionens beslut

Personuppgiftsbehandling genom kameraövervakning

Datainspektionen konstaterar att den behandling av personuppgifter som utförs av utbildningsnämnden i Stockholms stad (utbildningsnämnden) genom kameraövervakning inomhus i Tensta gymnasium efter kl. 07.00 och före kl. 18.00 ordinarie skoldagar – utom den kameraövervakning som sker av de utrymmen som är särskilt avsedda för datorförvaring – är kränkande i den mening som avses i 5 a § andra stycket PuL.

Datainspektionen förelägger därför utbildningsnämnden att upphöra med den behandling av personuppgifter som sker genom kameraövervakning inomhus i Tensta gymnasium efter kl. 07.00 och före kl. 18.00 ordinarie skoldagar, med undantag för den behandling som utförs genom kameraövervakning av de utrymmen som är särskilt avsedda för datorförvaring.

Personuppgiftsbehandling i övriga IT-stöd

Datainspektionen konstaterar att utbildningsnämnden:

1. behandlar känsliga personuppgifter i Skola24 i strid med kravet på samtycke i 15 § PuL
2. behandlar personuppgifter i Fronter och Skola24 utan att informera de registrerade om behandlingen

Datainspektionen förutsätter att utbildningsnämnden:

1. inhämtar samtycke till behandlingen av känsliga personuppgifter i Skola24
2. ger eleverna fullständig information om den personuppgiftsbehandling som sker i Fronter och Skola24.
3. fullföljer sin avsikt att upprätta personuppgiftsbiträdesavtal med Fronter
4. fullföljer arbetet med att ta fram riktlinjer och rutiner för gallring av personuppgifter i Fronter.

Ärendet avslutas, men kan komma att följas upp.

Sammanfattning av Datainspektionens beslut

Datainspektionen anser att kameraövervakningen inomhus i Tensta gymnasium, i andra utrymmen än datorförvaringsrummen, under dagtid på ordinarie skoldagar inte är en åtgärd som är proportionerlig i förhållande till ändamålen med övervakningen, elevernas intresse av en fredad och privat sfär samt det intrång i denna sfär som övervakningen innebär. Övervakningen är därför kränkande i den mening som avses i 5 a § andra stycket PuL och Datainspektionen förelägger Utbildningsnämnden att upphöra med kameraövervakningen inomhus under dessa tider.

Datainspektionen konstaterar att Utbildningsnämndens behandling av personuppgifter i IT-systemen Skola24 och Fronter strider mot bestämmelser i personuppgiftslagen (15 och 25 §§). När det gäller dessa brister i behandlingen av personuppgifter förutsätter Datainspektionen att nämnden vidtar åtgärder för att komma till rätta med dem.

Redogörelse för tillsynsärendet

Datainspektionen genomförde den 27 maj 2008 en inspektion av utbildningsnämndens personuppgiftsbehandling i Tensta gymnasium.

Vid inspektionen framkom bl.a. följande.

Kameraövervakning

I skolan finns sammanlagt 60 övervakningskameror inomhus. Kamerorna upptar och spelar in bilder och är påslagna dygnet runt. Ingen upptagning av ljud sker. Det inspelade materialet lagras på en separat server på skolan och gallras (skrivs över) efter 14-30 dagar. IT-avdelningen och vaktmästarna har åtkomst till det inspelade materialet. Det finns inga skriftliga anvisningar för när någon får ta del av bilder i realtid eller inspelat material. Exempelvis anser skolan att det är tillåtet för personal att ta del av uppgifterna nämns: misstanke om brott, misshandel, för att kontrollera att kamerorna fungerar samt klotter. Vidare uppges att skolan tagit del av det inspelade materialet för att försöka identifiera vem eller vilka som nödöppnat en låst entrédörr. IT-avdelningen eller vaktmästarna behöver inget godkännande från rektor för att få ta del av uppgifterna.

Skolan har ett inbrottslarm med tillhörande ljudtuta som är direkt kopplat till en larmcentral.

Utbildningsnämnden uppger att det, innan kamerorna installerades, var stora problem med inbrott och skadegörelse på t.ex. elevskåp. Sedan kamerorna infördes upplever nämnden att problemen minskat. Någon analys härutöver av läget före och efter installationen av övervakningskameror, har inte gjorts.

Vid entréerna till skolan finns anslag som informerar om att platsen är kameraövervakad med inspelning.

Övervakningskameror bevakar följande utrymmen i skolan.

Elevuppehållsrum. I rummet vistas eleverna under raster. Det finns möjlighet att spela bordtennis och andra sällskapsspel. Vidare finns ett antal soffor, bord och stolar samt en TV. Det finns inga skåp i elevuppehållsrummet. Elevuppehållsrummets väggar är av glas, vilket

medför att det är insyn i rummet från alla sidor. Enligt skolan är syftet med att övervaka elevernas uppehållsrum att förhindra stölder och skadegörelse. Som exempel nämns att en elev en gång, med hjälp av ett bord, försökt krossa den glasvägg som omgärdar elevuppehållsrummet. Detta skedde när övervakningskamerorna i elevuppehållsrummet var installerade.

Datorförvaringsrum. Ett antal kameror övervakar de låsta fack som elevernas datorer låses in i. Varje elev har ett eget fack i något av datorförvaringsrummen. Datorförvaringsrummen är relativt små till ytan och eleverna vistas vanligen inte i rummen i andra syften än för att lämna eller hämta sina datorer. Under kvällar, nätter och helger skyddas de låsta facken dessutom av en säkerhetsjalousi. Syftet med kameraövervakningen uppges vara att förhindra stölder av datorer när säkerhetsjalousin inte är nerdragen. Det har tidigare förekommit inbrott i datorfack under dagtid. Skolan uppger att det efter installationen av säkerhetsjalousi och larm med ljudtuta inte förekommit några stölder ur datorförvaringsrummen. Den främsta orsaken till detta uppges vara det mycket höga ljud som skapas av ljudtutan.

Korridoren "Navet". Ett antal övervakningskameror som riktar sig mot elevskåp samt en låst entrédörr. Entrédörren är låst, men möjlig att använda vid behov av nödöppning. Syftet med övervakningen uppges vara att förhindra att elevskåpen bryts upp. Syftet med kameraövervakningen av entrédörren är att kunna identifiera den som gör inbrott i skolan.

Allrum och korridorer. Allrummen är samtliga belägna i anslutning till var sitt lärarrum. I allrummen finns elevskåp, bord och stolar. I korridorerna finns övervakningskameror som är riktade mot bl.a. elevskåp och toaletterna. Syftet med kameraövervakningen av allrummen och korridorerna uppges vara att förhindra att elevskåpen bryts upp.

Efter inspektionen har utbildningsnämnden inkommit med en kronologisk förteckning över incidenter i skolan. Av förteckningen framgår bl.a. följande.

Skolans övervakningskameror har installerats i omgångar. I juli 2004 installerades 12 kameror. I juni 2005 installerades 8 kameror. I januari 2006 installerades 10 kameror. I juni och juli 2007 installerades 30 kameror.

Mellan juli 2004 och juli 2005 har fem incidenter noterats. Mellan juni 2005 och januari 2006 har 13 incidenter noterats. Mellan januari 2006 och juni 2007 har 20 incidenter noterats. Mellan juni 2007 och april 2008 har 17 incidenter noterats.

Sammanlagt har under perioden mars 2004 till april 2008 följande incidenter noterats: 24 fall av stöld eller borttappad utrustning, 12 inbrott, 11 fall av skadegörelse, fyra olaga intrång, två fall av misshandel, ett olaga hot och ett överfall. För några incidenter finns notering om att kontakt tagits med polis, men i övrigt saknas uppgifter om lagföring.

Endast för vissa incidenter finns klockslag antecknade. Av dessa anteckningar kan utläsas att följande incidenter har inträffat på kvällar, nätter eller på helger: 11 inbrott och två fall av skadegörelse. Följande incidenter har inträffat vardagar på dagtid: tre stölder, två fall av skadegörelse, ett olaga intrång och en misshandel.

Stölderna har huvudsakligen skett från elevskåp eller från datorfack i datorförvaringsrum. Som stöld har även rubricerats tillfällen då en elev påstår sig ha tappat bort utrustning, men

utbildningsnämnden fått veta eller misstänker att eleven egentligen själv tillgodogjort sig egendomen.

De 11 fallen av skadegörelse har utgjorts av ett tillfälle som skolan betecknat som ”skojbråk”, en mindre brandskada inomhus (40 ggr 40 cm), ett fall av klotter, en stinkbomb, två fall då elev förstört en glasdörr eller -vägg, en olovlig öppning av nödutgång, samt fyra fall där skadegörelsen synes ha förorsakats utifrån (dvs. att gärningsmännen troligen inte skulle ha filmats av en övervakningskamera inomhus).

Utbildningsnämnden uppger att syftet med kameraövervakningen är att förhindra stöld, skadegörelse, olaga intrång och misshandel. Kameraövervakningen ska bidra till utredningen av inträffade incidenter samt verka avskräckande.

I ärendet är upplyst att skolan låses upp kl. 07.00 och att eleverna då får vistas i skolan. Skolan låses kl. 18.00 och då aktiveras även larmet. Under loven är det möjligt att uppsöka skolan för att exempelvis hämta ut kopia av betyg, men dörrarna står då inte öppna, utan man måste ringa på för att släppas in.

Övriga IT-stöd

På skolan används IT-systemet Fronter som skolans lärplattform. De uppgifter som behandlas om eleverna är namn, adress, e-postadress, telefonnummer, klass, grupper, bild och provresultat. Eleverna får ingen särskild information om den personuppgiftsbehandling som sker i Fronter.

Drift och underhåll av Fronter sköts av företaget Fronter. Vid tillfället för inspektionen saknade utbildningsnämnden personuppgiftsbiträdesavtal med Fronter, något som utbildningsnämnden nu meddelat att man kommer att åtgärda.

Vid tillfället för inspektionen saknade utbildningsnämnden kännedom om när uppgifter i Fronter gallras. Utbildningsnämnden har nu meddelat att en gallringsutredning pågår.

För frånvaroregistrering använder skolan systemet Skola24. Vid registrering av frånvaro kan bl.a. följande frånvaroorsaker väljas: sjukanmäld, läkar/tandläkarbesök, vård av barn och rehab. För att kunna följa upp och stötta eleverna anser sig skolan ha behov av att registrera om en elev är sjuk. Det ges inte webbåtkomst till Skola24.

Eleverna får ingen särskild information om, och har inte samtyckt till, den personuppgiftsbehandling som sker i Skola24.

Datainspektionens bedömning

Datainspektionen inleder med att bedöma hanteringen av personuppgifter genom kameraövervakning och övergår därefter till att bedöma hanteringen av personuppgifter i skolans övriga IT-stöd.

Personuppgiftsbehandling genom kameraövervakning

I lagen (1998:150) om allmän kameraövervakning finns bestämmelser om användning av övervakningsutrustning – allmän kameraövervakning. De flesta av bestämmelserna i den lagen gäller dock inte övervakning av plats dit allmänheten inte har tillträde. När det rör sig om övervakning av en sådan plats genom en automatiserad behandling av personuppgifter är däremot personuppgiftslagens regler tillämpliga.

Utbildningsnämndens övervakningskameror är riktade mot platser dit allmänheten inte har tillträde. Vid bildupptagningen används digital teknik som medger att enskilda personer kan identifieras. Utbildningsnämndens övervakning utgör således sådan automatiserad behandling av personuppgifter som faller under personuppgiftslagen.

Ska de s.k. hanteringsreglerna i personuppgiftslagen tillämpas?

Vilka regler i personuppgiftslagen som ska tillämpas beror på hur uppgifterna hanteras. Ska uppgifterna ingå i en påtagligt strukturerad samling av personuppgifter såsom i en databas eller ett ärendehanteringssystem måste i princip alla regler i personuppgiftslagen beaktas. Är det däremot fråga om behandling av personuppgifter i ostrukturerat material, t.ex. uppgifter i löpande text eller uppgifter i ljud- eller bildupptagningar utan koppling till en registerstruktur behöver man inte tillämpa alla regler i personuppgiftslagen (5 a § första stycket personuppgiftslagen). Sådan ostrukturerad behandling får dock inte utföras om den innebär en kränkning av registrerades personliga integritet. Lagens bestämmelser om säkerhetsåtgärder vid behandling av personuppgifter måste dessutom tillämpas. Bedömningen av vad som ingår i en strukturerad samling av personuppgifter ska göras utifrån det behandlade materialets helhet.

Normalt sett är det material som registreras vid inspelning med hjälp av digitalkameror inte strukturerat i den mening som avses i 5 a § personuppgiftslagen. Endast om materialet är ordnat på ett sådant sätt, t.ex. som en del i ett ärendehanteringssystem eller en databas strukturerat utifrån personuppgifter, kan det bli fråga om en sådan strukturering. Det har i ärendet inte framkommit omständigheter som talar för att utbildningsnämndens behandling av personuppgifter i samband med kameraövervakning är ordnat på ett sådant sätt att hanteringsreglerna måste tillämpas.

Är utbildningsnämndens kameraövervakning kränkande enligt 5 a § personuppgiftslagen?

Utgångspunkter för bedömningen

En behandling av personuppgifter i s.k. ostrukturerat material får, enligt 5 a § andra stycket personuppgiftslagen, inte utföras om den innebär en kränkning av den registrerades personliga integritet.

I förarbetena till denna bestämmelse (prop. 2005/06:173 s. 27) anges bl.a. följande:

”Som utgångspunkt för bedömningen av om en behandling av personuppgifter innebär en kränkning av den registrerades personliga integritet kan tas bestämmelserna om grundläggande krav i 9 § och om när behandling av personuppgifter är tillåten i 10 § personuppgiftslagen. Har dessa bestämmelser följts, trots att de i och för sig inte är tillämpliga på behandlingen, kan behandlingen inte betraktas som en kränkning. Det kan i vissa fall även gälla om behandlingen omfattat känsliga personuppgifter. Över huvud taget bör graden av känslighet hos de personuppgifter som behandlas vara bara en faktor bland flera som bör beaktas vid en samlad bedömning

[...]

Bedömningen av vad som är en kränkning skall alltså inte göras schablonartat enbart utifrån vilka uppgifter som behandlas utan måste även ta sin utgångspunkt i t.ex. vilket sammanhang uppgifterna förekommer, för vilket syfte de behandlas, vilken spridning de har fått eller har riskerat att få samt vad behandlingen kan leda till”.

Enligt förarbetena ligger det i sakens natur att tillämpningen av bestämmelsen i 5 a § får bygga på en intresseavvägning där den registrerades intresse av en fredad, privat sfär vägs mot andra motstående intressen i det enskilda fallet (prop.2005/06:173 s. 26 f.) Som regeringen också framhåller är det i slutändan en fråga för rättstillämpningen att i varje enskilt fall, med beaktande av samtliga omständigheter, väga det intrång som kan ha skett i den personliga integriteten.

Av betydelse i detta sammanhang är även artikel 8 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (artikeln avser rätten till skydd för privat- och familjeliv) samt det s.k. dataskyddsdirektivet på vilket PuL grundar sig (Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG).

Detta medför enligt Datainspektionen att bedömningen av om kameraövervakning i det enskilda fallet är kränkande enligt 5 a § andra stycket PuL, bl.a. innefattar en proportionalitetsbedömning. Vid proportionalitetsbedömningen ska avgöras om kameraövervakningen och den därav följande personuppgiftsbehandlingen är proportionerlig i förhållande till sitt ändamål (exempelvis att förhindra stöld) och till de övervakades intresse av en fredad och privat sfär och det intrång i denna sfär som övervakningen innebär. Man ska således fråga sig om övervakningen verkligen är påkallad i förhållande till de problem som man söker komma till rätta med och om den är rimlig med hänsyn till de konsekvenser den har för enskildas personliga integritet. Enkelt uttryckt kan man säga att om resultatet av den bedömningen är att övervakningen inte är rimlig med hänsyn till integritetsintrånget så är kameraövervakningen att betrakta som kränkande.

I proportionalitetsbedömningen bör bl.a. vägas in om ändamålen i stället kan uppnås med andra åtgärder som innebär ett mindre intrång i den personliga integriteten och dessa alternativa åtgärder inte skulle innebära orimligt höga kostnader i förhållande till ändamålen (jfr Europarådets riktlinjer för videoövervakning beslutade 20-23 maj 2003, samt Artikel 29-gruppens yttrande nr 4/2004 om behandling av personuppgifter genom videoövervakning. Artikel 29-gruppen består bl.a. av företrädare för varje nationell tillsynsmyndighet i EU-medlemsstaterna. Gruppen har sin lagliga grund i artikel 29 i dataskyddsdirektivet och ska se till att direktivet tillämpas enhetligt i medlemsstaterna).

Sammanfattningsvis anser Datainspektionen att frågan om huruvida kameraövervakning i det enskilda fallet är kränkande enligt 5 a § andra stycket PuL, måste avgöras genom en bedömning av följande faktorer:

- Ändamålen med kameraövervakningen
- Behovet av kameraövervakningen
- Graden av integritetsintrång, vilken bl.a. avgörs av
 - vem som övervakas
 - vilken plats som övervakas
 - när övervakningen sker

- Om ändamålen i stället kan uppnås med andra åtgärder som innebär ett mindre integritetsintrång och dessa alternativa åtgärder inte skulle innebära orimligt höga kostnader i förhållande till ändamålen
- Vilken information som ges till de registrerade om att platsen är kameraövervakad
- Hur länge det inspelade materialet sparas
- Vem eller vilka som har tillgång till det inspelade materialet
- På vilka grunder man får ta del av bilder i realtid och inspelat material

Även andra faktorer än ovan nämnda kan naturligtvis i det enskilda fallet visa sig vara av betydelse för bedömningen.

Datainspektionen anser att ett införande av kameraövervakning bör föregås av en analys i enlighet med ovanstående. I ärendet har inte framkommit att utbildningsnämnden har gjort en sådan analys före införandet av kameraövervakning i Tensta gymnasium.

Bedömning av datorförvaringsrummen

Med utgångspunkt i de faktorer som nämns nedan, gör Datainspektionen följande bedömning av kameraövervakningen i de utrymmen i Tensta gymnasium som är särskilt avsedda för datorförvaring.

- Ändamålet med kameraövervakningen i datorförvaringsrummen är att förhindra stöld
- Behovet av kameraövervakning motiveras av att det finns stora värden samlade i datorförvaringsrummen, och att man har brutit sig in i skolan för att stjäla datorer ur datorförvaringsrummen
- Datorförvaringsrummen är relativt små till ytan och eleverna vistas vanligen inte i rummen vid andra tillfällen än när de lämnar eller hämtar sina datorer
- Utbildningsnämnden har även vidtagit andra åtgärder för att förhindra inbrott och stölder från datorförvaringsrummen genom att nätter och helger låsa rummen med en ståljalusi samt installation av en ljudtuta som är kopplad till inbrottslarmet
- Information om att kameraövervakning pågår lämnas i form av dekalering vid alla entrédörrar
- Materialet sparas inte längre tid än 30 dagar
- Materialet förvaras på ett sätt som innebär att det är åtkomligt endast för IT-avdelningen och vaktmästarna
- Det finns inga skriftliga anvisningar för när någon får ta del av bilder i realtid eller inspelat material. Som exempel när skolan anser att det är tillåtet att ta del av uppgifterna nämns misstanke om brott, misshandel och för att kontrollera att kamerorna fungerar.

Inledningsvis konstaterar Datainspektionen att ändamålet med kameraövervakningen är att förhindra stölder i datorförvaringsrummen. Behovet motiveras av att skolan har haft inbrott i datorfack och stöld av datorer. Det har exempelvis förekommit stölder ur datorfack under dagtid. För att komma till rätta med detta har nämnden infört kameraövervakning. För att förhindra stölder under andra tider har nämnden även vidtagit andra åtgärder.

Beträffande integritetsintrånget gör Datainspektionen följande bedömning.

Kameraövervakning inomhus får från integritetsskyddssynpunkt anses som mer känslig än sådan som sker utomhus på allmänna platser, eftersom det vanligtvis finns en större beredskap

för att bli sedd och observerad utomhus på platser där allmänheten har tillträde, än på platser inomhus där allmänheten inte har tillträde. Graden av integritetsintrång vid kameraövervakning inomhus är emellertid inte statisk utan får bedömas bl.a. med hänsyn till vem som övervakas, vilken plats som övervakas samt när övervakningen sker. Vad gäller eleverna i Tensta gymnasium har alla utrustats med en bärbar dator. Varje elev har även ett eget fack i något av datorförvaringsrummen, där datorerna ska låsas in när de inte används. Datorförvaringsrummen är små till ytan och eleverna vistas vanligen inte i rummen annat än under de korta stunder de hämtar eller lämnar sina datorer. Datainspektionen anser att integritetsintrånget generellt sett är mindre om övervakningen sker i sådana begränsade förvaringsutrymmen som eleverna endast besöker under kort tid än vid övervakning av platser i skolan som eleverna är hänvisade att vistas och umgås på under större delen av sin skoldag.

Vid en samlad bedömning finner Datainspektionen att utbildningsnämndens behandling av personuppgifter genom kameraövervakning i datorförvaringsrummen är proportionerlig i förhållande till de övervakades intresse av en fredad och privat sfär och det intrång i denna sfär som övervakningen innebär.

Utbildningsnämndens behandling av personuppgifter genom kameraövervakning i datorförvaringsrummen är därmed inte kränkande i den mening som avses i 5 a § andra stycket PuL. Vad som framkommit angående information, gallring och åtkomst föranleder ingen annan bedömning.

Övriga utrymmen

Med utgångspunkt i samma faktorer som nedan, gör Datainspektionen följande bedömning av kameraövervakningen i övriga utrymmen i Tensta gymnasium.

- Ändamålen med kameraövervakningen av de övriga utrymmena är att förhindra stöld, skadegörelse, olaga intrång och misshandel
- Behovet motiveras av inträffade stölder, inbrott, olaga intrång och misshandel. Stölderna har huvudsakligen skett från elevskåp
- Övervakningen sker på sådana platser i skolan där eleverna uppehåller sig under hela den tid då skolan är öppen de dagar undervisning bedrivs
- Beträffande dessa utrymmen har utbildningsnämnden inte vidtagit eller övervägt andra åtgärder än kameraövervakning för att uppnå de anförda ändamålen
- Information om att kameraövervakning pågår lämnas i form av dekalering vid alla entrédörrar
- Materialet sparas inte längre tid än 30 dagar
- Materialet förvaras på ett sätt som innebär att det är åtkomligt endast för IT-avdelningen och vaktmästarna
- Det finns inga skriftliga anvisningar för när någon får ta del av bilder i realtid eller inspelat material. Som exempel när skolan anser att det är tillåtet att ta del av uppgifterna nämns misstanke om brott, misshandel och för att kontrollera att kamerorna fungerar.

Inledningsvis konstaterar Datainspektionen att omständigheterna rörande de aktuella utrymmena, d.v.s. elevuppehållsrum, allrum och korridorer, skiljer sig åt från de som gäller datorförvaringsrummen. Ändamålen är fler och avser inte bara att förhindra stölder utan också skadegörelse, olaga intrång och misshandel. En annan väsentlig skillnad är att det här är fråga om utrymmen där elever vistas och umgås en stor del av den tid som de tillbringar i skolan.

Ytterligare en skillnad är att utbildningsnämnden beträffande dessa utrymmen inte har vidtagit eller övervägt andra åtgärder, som skulle innebära ett mindre intrång i den personliga integriteten än kameraövervakning, för att uppnå de anförda ändamålen.

Beträffande integritetsintrånget gör Datainspektionen följande bedömning. Eleverna i Tensta gymnasium tillbringar en stor del av dagen i skolan. När de vistas i skolan deltar de både i undervisning och umgås med vänner. För många elever utgör skolan därför en plats där de framlever såväl sina arbetsliv som sina privatliv. Vidare är ett stort antal av eleverna underåriga och behöver som sådana ett särskilt skydd för sin integritet, eftersom de i allmänhet inte kan förväntas tillvarata sitt intresse av skydd för sin personliga integritet på samma sätt som vuxna. Kameraövervakning inomhus får från integritetsskyddssynpunkt anses som mer känslig än sådan som sker utomhus på allmänna platser, eftersom det vanligtvis finns en större beredskap för att bli sedd och observerad utomhus på platser där allmänheten har tillträde, än på platser inomhus där allmänheten inte har tillträde. Datainspektionen anser därför att kameraövervakningen inomhus i Tensta gymnasium innebär ett avsevärt intrång i elevernas personliga integritet.

Mot detta ska vägas framför allt det behov av kameraövervakning som utbildningsnämnden har gjort gällande genom de rapporterade incidenterna. Härvid kan noteras att inbrotten i skolan huvudsakligen har skett nattetid eller under helger, vilket innebär att kameraövervakning på skoltid inte är en adekvat åtgärd mot inbrott. Vidare har några fall av skadegörelse förorsakats utifrån och har därför inte kunnat påverkas av övervakningskameror.

Vid en samlad bedömning, med särskilt beaktande av att kameraövervakningen inomhus i Tensta gymnasium avser platser i skolan som eleverna är hänvisade att vistas och umgås på, anser Datainspektionen att kameraövervakningen efter kl. 07.00 och före kl. 18.00 ordinarie skoldagar i andra utrymmen än datorförvaringsrummen, inte är en åtgärd som är proportionerlig i förhållande till ändamålen och till de övervakades intresse av en fredad och privat sfär och det intrång i denna sfär som övervakningen innebär.

Enligt Datainspektionens bedömning är utbildningsnämndens behandling av personuppgifter genom kameraövervakning efter kl. 07.00 och före kl. 18.00 ordinarie skoldagar i andra utrymmen än datorförvaringsrummen därför kränkande i den mening som avses i 5 a § andra stycket PuL. Kameraövervakningen får därmed inte utföras och nämnden ska föreläggas att upphöra med kameraövervakningen inomhus i Tensta gymnasium under dessa tider.

Personuppgiftsbehandling i övriga IT-stöd

När det gäller hanteringen av personuppgifter i övriga IT-stöd gör Datainspektionen följande bedömning.

- Känsliga personuppgifter

I 13 § PuL finns ett grundläggande förbud mot att behandla känsliga personuppgifter som t.ex. avslöjar ras, etniskt ursprung, politiska åsikter eller rör hälsa och sexualliv. 15 § PuL innehåller följande bestämmelse om behandling av känsliga personuppgifter.

Känsliga personuppgifter får behandlas, om den registrerade har lämnat sitt uttryckliga samtycke till behandlingen eller på ett tydligt sätt offentliggjort uppgifterna.

I 16-19 §§ PuL finns bestämmelser som anger när känsliga personuppgifter får behandlas även utan uttryckligt samtycke eller eget offentliggörande. En uppgift om att en elev är sjuk är, alldeles oavsett om symtom eller diagnos anges, en känslig personuppgift i personuppgiftslagens mening.

I ärendet har framkommit att det vid frånvaroregistreringen kan förekomma att bl.a. följande frånvaroorsaker, utan elevens uttryckliga samtycke, anges: sjukanmäld, läkar-/tandläkarbesök, vård av barn och rehab.

Utbildningsnämnden uppger att det finns ett behov att registrera om en elev är sjuk. Detta för att kunna följa upp och stötta eleverna.

Datainspektionen anser emellertid att varken PuL, skollagen, gymnasieförordningen, studiestödsförordningen eller CSN:s föreskrifter innehåller något stöd för skolan att i samband med frånvaroregistrering utan uttryckligt samtycke behandla känsliga personuppgifter. Datainspektionens ståndpunkt har stöd i bl.a. SOU 2003:103 sid. 201, där följande sägs. ”Gemensamt för de flesta fall då känsliga personuppgifter behandlas automatiserat inom ramen för det faktiska handlandet i skolverksamheten (undantaget skolhälsovården samt legitimerade psykologer och psykoterapeuter) är att det krävs samtycke från eleven eller, i förekommande fall, dennes vårdnadshavare. Utan ett sådant uttryckligt samtycke är det alltså normalt inte tillåtet att behandla uppgifterna automatiserat, även om det från skolans eller personalens synvinkel ter sig nödvändigt. Som exempel kan nämnas att det idag krävs samtycke för att skolpersonalen i en frånvarojournal skall få anteckna orsaken till en elevs frånvaro, i den mån en sådan anteckning innebär att hälsouppgifter registreras.”

Mot bakgrund av ovanstående förutsätter Datainspektionen att utbildningsnämnden, om den vill fortsätta att behandla känsliga personuppgifter i Skola24, inhämtar uttryckligt samtycke till sådan behandling.

- Information till registrerade

I PuL finns bestämmelser om information som ska lämnas till den registrerade. I lagens 23 § anges följande.

Om uppgifter om en person samlas in från personen själv, skall den personuppgiftsansvarige i samband därmed självständigt lämna den registrerade information om behandlingen av uppgifterna.

Vidare anges i 25 § första stycket PuL följande.

Information enligt 23 eller 24 § skall omfatta

- a) uppgift om den personuppgiftsansvariges identitet,*
- b) uppgift om ändamålen med behandlingen, och*
- c) all övrig information som behövs för att den registrerade skall kunna ta till vara sina rättigheter i samband med behandlingen, såsom information om mottagarna av uppgifterna, skyldighet att lämna uppgifter och rätten att ansöka om information och få rättelse.*

Bestämmelsen innebär att den personuppgiftsansvarige måste informera elever eller vårdnadshavare om hur deras personuppgifter behandlas i IT-systemen. Den personuppgiftsansvarige måste informera om vem som ansvarar för systemen (vem som är personuppgiftsansvarig), vilka personuppgifter som samlas in, vad uppgifterna ska användas

till samt att den registrerade har rätt att ansöka om information (få ett s.k. registerutdrag) och begära rättelse av felaktiga uppgifter. Informationen bör lämnas till eleverna själva om de kan tillgodogöra sig informationen. Informationen måste inte lämnas skriftligen utan kan istället lämnas muntligen. Det kan dock vara lämpligt att informera genom ett informationsblad som delas ut till samtliga elever, och i förekommande fall vårdnadshavare, exempelvis vid läsårets början.

I ärendet har framkommit att elever inte får fullständig information om den personuppgiftsbehandling som sker i Fronter och Skola24.

Datainspektionen förutsätter att nämnden fortsättningsvis ger eleverna fullständig information om den personuppgiftsbehandling som sker i Fronter och Skola24.

- Personuppgiftsbiträdesavtal

I PuL finns bestämmelser om avtal mellan den personuppgiftsansvarige och personuppgiftsbiträdet. I lagens 30 § andra stycket anges följande.

Det skall finnas ett skriftligt avtal om personuppgiftsbitrådets behandling av personuppgifter för den personuppgiftsansvariges räkning. I det avtalet skall det särskilt föreskrivas att personuppgiftsbiträdet får behandla personuppgifterna bara i enlighet med instruktioner från den personuppgiftsansvarige och att personuppgiftsbiträdet är skyldigt att vidta de åtgärder som avses i 31 § första stycket.

Vidare anges i 31 § andra stycket PuL följande.

När den personuppgiftsansvarige anlitar ett personuppgiftsbiträde, skall den personuppgiftsansvarige förvissa sig om att personuppgiftsbiträdet kan genomföra de säkerhetsåtgärder som måste vidtas och se till att personuppgiftsbiträdet verkligen vidtar åtgärderna.

I ärendet har framkommit att tekniskt underhåll och drift av Fronter sköts av det utomstående företaget Fronter. Vid tillfället för inspektionen saknade utbildningsnämnden personuppgiftsbiträdesavtal med Fronter, något som utbildningsnämnden nu meddelat att man kommer att åtgärda.

Mot bakgrund av att utbildningsnämnden meddelat att nämnden kommer att upprätta ett personuppgiftsbiträdesavtal med Fronter, finner Datainspektionen att det för närvarande saknas anledning att vidta ytterligare åtgärder mot nämnden med avseende på personuppgiftsbiträdesavtalet.

- Bevarande och gallring

I PuL finns bestämmelser om grundläggande kraven på behandlingen av personuppgifter. I 9 § punkten i) PuL anges följande:

Den personuppgiftsansvarige skall se till att personuppgifter inte bevaras under en längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

Bestämmelsen ska dock bara tillämpas i den mån det inte i annan lag eller förordning finns avvikande bestämmelser. Detta framgår bl.a. av 8 § andra stycket första meningen PuL, där följande anges.

Bestämmelserna hindrar inte heller att en myndighet arkiverar och bevarar allmänna handlingar eller att arkivmaterial tas omhand av en arkivmyndighet.

I ärendet har framkommit att utbildningsnämnden vid tillfället för inspektionen saknade kännedom om när uppgifter i Fronter gallras. Utbildningsnämnden har nu meddelat att en gallringsutredning pågår.

Mot bakgrund av att utbildningsnämnden meddelat att nämnden inlett ett arbete för att ta fram riktlinjer för bevarande och gallring av personuppgifter i Fronter, finner Datainspektionen att det för närvarande saknas anledning att vidta ytterligare åtgärder mot nämnden med avseende på bevarande och gallring. Datainspektionen vill dock i sammanhanget påpeka att rutinerna även ska omfatta de behandlingar som personuppgiftsbiträden utför på utbildningsnämndens uppdrag.

Hur man överklagar

Om Ni vill överklaga beslutet ska Ni skriva till Datainspektionen. Ange i skrivelsen vilket beslut som överklagas och den ändring som Ni begär. Överklagandet ska ha kommit in till Datainspektionen senast tre veckor från den dag beslutet meddelades för att kunna prövas. Datainspektionen sänder överklagandet vidare till Länsrätten i Stockholms län för prövning om inspektionen inte själv ändrar beslutet på det sätt Ni har begärt.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Göran Gräslund i närvaro av dataråden Hans-Olof Lindblom och Katja Isberg Amnäs samt juristen Patrik Sundström, föredragande.

Göran Gräslund

Patrik Sundström

Kopia till:

Personuppgiftsombudet Caroline Swenson, Utbildningsnämnden, Stockholms stad, Box 22049, 104 22 STOCKHOLM

Personuppgiftsombudet Ylva Larsson, Utbildningsnämnden, Stockholms stad, Box 22049, 104 22 STOCKHOLM

Rektor Inger Nyrell, Tensta gymnasium, Hagstråket 11, 163 63 SPÅNGA